

ПРОПОЗИЦІЇ
Міністерства юстиції України
до проєкту Закону України «Про внесення змін до статті 38
Закону України «Про виконавче провадження» щодо зупинення виконавчого
провадження за заявою військовослужбовця»,
внесеного народними депутатами України Гнатенком В.С., Морозом В.В.

(реєстр. № 12070 від 25 вересня 2024 року)

до першого читання

Міністерство юстиції України *не підтримує* проєкт Закону України «Про внесення змін до статті 38 Закону України «Про виконавче провадження» щодо зупинення виконавчого провадження за заявою військовослужбовця» (далі – проєкт Закону).

Відповідно до Конституції України *Україна є правова держава, в якій визнається і діє принцип верховенства права.* Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (стаття 1, частини перша, друга статті 8, частина друга статті 19 Конституції України).

Правові та організаційні засади правотворчої діяльності, принципи і порядок її здійснення визначає Закон України «Про правотворчу діяльність».

Відповідно до статті 3 цього Закону правотворча діяльність здійснюється відповідно до принципів:

1) *верховенства права, що включає, але не виключно, принципи законності, юридичної визначеності, запобігання зловживанню повноваженнями, рівності перед законом та недискримінації, доступу до правосуддя;*

2) *пріоритетності утвердження та забезпечення прав і свобод людини, дотримання міжнародних стандартів у сфері прав людини;*

3) *демократичності;*

4) *пропорційності;*

5) *необхідності та обґрунтованості;*

6) *системності;*

7) *наукового забезпечення;*

8) *ресурсної забезпеченості.*

З огляду на принципи правотворчої діяльності змінам до закону має передувати комплексна аналітична робота з їх підготовки.

При цьому аналіз положень проєкту Закону свідчить, що його положення не узгоджуються з іншими законодавчими актами, а також не відповідають принципу верховенства права, що включає, але не виключно, принципи законності, юридичної визначеності, запобігання зловживанню повноваженнями.

Так, проєктом Закону пропонується статтю 38 Закону України «Про виконавче провадження» доповнити частиною третьою, якою передбачити, *що виконавче провадження зупиняється виконавцем у разі надходження заяви від військовослужбовця Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, який є стороною виконавчого провадження, на строк проходження військової служби (у період воєнного стану) та до 6 місяців від дня звільнення особи з військової служби. У випадку перебування військовослужбовця на лікуванні (реабілітації) понад визначений цією частиною строк, зупинення виконавчого провадження припиняється через 30 календарних днів з моменту закінчення лікування (реабілітації).*

1. У зв'язку з цим повідомляємо, що статтю 129¹ Конституції України суд ухвалює рішення іменем України. Судове рішення є обов'язковим до виконання. Держава забезпечує виконання судового рішення у визначеному законом порядку.

Порядок примусового виконання судових рішень і рішень інших органів (посадових осіб) (далі – рішення) встановлений Законом України «Про виконавче провадження» (далі – Закон).

Відповідно до частини першої статті 5 Закону примусове виконання рішень покладається на органи державної виконавчої служби (державних виконавців) та у передбачених Законом випадках на приватних виконавців.

Згідно з частиною першою статті 18 Закону виконавець зобов'язаний вживати передбачених цим Законом заходів щодо примусового виконання рішень, неупереджено, ефективно, своєчасно і в повному обсязі вчиняти виконавчі дії.

Статтю 38 Закону врегульовано порядок зупинення виконавчого провадження у разі поновлення судом строку подання апеляційної скарги або прийняття такої апеляційної скарги до розгляду.

З огляду на це зазначаємо, що зміни, які пропонується внести проєктом Закону, не є предметом правового регулювання зазначеної статті Закону.

2. Зупинення вчинення виконавчих дій у виконавчих провадженнях, стороною у яких є військовослужбовець, врегульовано пунктом 1 частини першої статті 34 Закону, відповідно до якої виконавець зупиняє вчинення виконавчих дій у разі проходження боржником строкової військової служби, військової служби за призовом осіб офіцерського складу, військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період, військової служби за призовом осіб із числа резервістів в особливий період, або якщо боржник проходить військову службу та виконує бойові завдання військової служби у бойовій обстановці чи в районі проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, якщо згідно з умовами служби проведення виконавчих дій неможливе чи на прохання стягувача, який проходить таку військову службу.

Таким чином, запропоновані проєктом Закону зміни до статті 38 Закону не узгоджуються з положеннями пункту 1 частини першої статті 34 Закону. Зазначене призведе до неоднакового застосування відповідної норми у правозастосовній практиці, що в свою чергу призведе до зловживань, порушення прав сторін виконавчого провадження та збільшення кількості скарг на дії виконавців.

3. Передбачені проєктом Закону зміни щодо зупинення виконавчих проваджень, за якими сторонами виконавчого провадження є військовослужбовці, у тому числі які не беруть безпосередньої участі у бойових діях, унеможливить застосування заходів примусового виконання рішень, передбачених статтею 10 Закону, що призведе до тривалого невиконання рішень та порушення конституційного принципу обов'язковості виконання рішень, зокрема у виконавчих провадженнях з примусового виконання рішень про стягнення аліментів, відшкодування збитків та шкоди, завданих внаслідок кримінального або адміністративного правопорушення, каліцтва або іншого ушкодження здоров'я, а також у зв'язку із втратою годувальника, що в свою чергу буде мати наслідком порушення прав стягувачів та зростанню соціальної напруги.

З огляду на це варто зауважити, що Європейський суд з прав людини у своїх рішеннях покладає відповідальність за тривале невиконання рішення суду на державу, у разі якщо через запроваджене державне регулювання унеможливлено примусове виконання рішень. Встановлюючи відповідальність держави за тривале невиконання судових рішень, Європейський суд з прав людини зобов'язує державу не тільки сплатити справедливую сатисфакцію, але й виконати рішення національного суду, невиконання якого було предметом оскарження.

Так, *реалізація положень проєкту Закону призведе до порушення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, якою закріплено право кожного на виконання судового рішення, яке є складовою права на справедливий суд.*

4. Відповідно до частини першої статті 15 Закону сторонами виконавчого провадження *є стягувач і боржник.*

Реалізація запропонованих проєктом Закону змін до статті 38 Закону призведе до зупинення, в тому числі виконавчих проваджень, стягувачами за якими є військовослужбовці Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, що призведе до тривалого невиконання рішень винесених *на їх користь*. До того ж зупинення відповідних виконавчих проваджень перешкоджатиме боржникам виконати такі рішення, що в свою чергу призведе до тривалого обмеження їх майнових прав.

5. Крім того, частиною третьою статті 17 Конституції України передбачено, що забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України покладаються на *відповідні військові формування та правоохоронні органи* держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом.

Зазначені положення Конституції України знайшли своє відображення в Законах України «Про оборону України», «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», «Про військовий обов'язок і військову службу», «Про основи національного спротиву».

Так, Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» поширюється на військовослужбовців Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів спеціального призначення, державних органів спеціального призначення з правоохоронними функціями, Служби зовнішньої розвідки України, розвідувального органу Міністерства оборони України,

розвідувального органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України (підпункт 1 частини першої статті 3 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей»).

Водночас проектом Закону пропонується зупинення виконавчого провадження виключно у разі надходження заяви від військовослужбовця Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, який є стороною виконавчого провадження. При цьому в пояснювальній записці відсутні обґрунтування щодо непоширення відповідної норми на військовослужбовців правоохоронних органів спеціального призначення та державних органів спеціального призначення з правоохоронними функціями, що *не відповідає принципу справедливості та недискримінації*.

Повідомляємо, що проект Закону в комітетах та на пленарних засіданнях Верховної Ради України супроводжуватиме заступник Міністра юстиції України відповідно до розподілу функціональних повноважень.

Перший заступник Міністра юстиції

Євгеній ГОРОВЕЦЬ